

Kollegialt granskade artiklar

☒ Westermarck och Malinowski – vänskap och konkurrens under ett vetenskapligt paradigmskifte

Olli Lagerspetz & Kirsti Suolinna

Introduktion

I den här artikeln vill vi belysa relationen mellan två av socialantropologins jättar: Edvard Westermarck (1862–1939) och Bronisław Malinowski (1884–1942) – lärare och elev, senare kolleger i London. Antropologin genomgick under mellankrigstiden ett viktigt paradigmskifte från evolutionism till funktionalism. Malinowski spelade här samtidigt två roller. Han uppträdde dels som en vetenskaplig utmanare i kontrast mot den mer konservative Westermarck, dels betecknade han sig själv som Westermarcks lärjunge. Brevväxlingen mellan de två forskarna vittnar om vänskap. Ett vetenskapligt paradigmskifte är ett resultat av många aktörer, deras samverkan och motsättningar. Personliga och vetenskapliga

relationer, inklusive konkurrens inom Malinowskis egen generation, ingår här i en dynamisk blandning.

Finländaren Edvard Westermarck är internationellt känd som en pionjär i den tidiga socialantropologin. Hans forskning omfattade tre centrala teman, som kulminerade i digra översiktsvolymer: äktenskapets historia (sammanfattad i verket *The History of Human Marriage*, 1891, ny upplaga i tre delar 1921), moralens uppkomst och utveckling (*The Origin and Development of the Moral Ideas I–II*, 1906–1908) samt den folkliga religionen i Marocko (*Ritual and Belief in Morocco I–II*, 1926).

Westermarck anslöt sig teoretiskt till det som kallades evolutionismen eller den komparativa metoden. Forskningsobjektet för denna typ av ”klassisk” antropologi var i princip hela mänskligheten. Man skulle spåra ursprunget till mänskliga kulturyttringar och följa deras utveckling genom tiderna. Metoden var huvudsakligen arkivstudier, med historiska dokument och samtida rese-skildringar som källor. Olika kulturfaser skulle jämföras, och samtida ursprungsfolk eller ”vildar” i kolonierna ansågs representera mänsklighetens tidigaste utvecklingsstadier. Det centrala namnet på området var engelsmannen Sir James George Frazer (1854–1941), känd för sitt stort upplagda verk *The Golden Bough* (1906–1915).

Socialantropologin var en ny vetenskap som ännu sökte sina institutionella former. Utbyggnaden av samhällsvetenskaperna vid *London School of Economics* (LSE) var en milstolpe i utvecklingen (Dahrendorf 1995). Westermarck anställdes där 1904 för att föreläsa i ”sociologi”. Under hans lärargärning som deltidsanställd professor (1907–1930) blev de flesta ledande socialantropologer i Storbritannien och det brittiska samväldet hans elever. Westermarck bidrog med sin undervisning och sitt exempel till att skapa de forskningspraktiker som ännu är tongivande på området. Hit hör kravet att en socialantropolog ska tillbringa en längre tid i det undersökta samhället och lära sig de lokala språken. Forskaren skulle komma in i samhället via ett nätverk av lokala informanter. Westermarck knöt själv sina första kontakter i Marocko år 1898. Världskriget innebar en paus. Westermarck återvände år 1923 och bodde sedan regelbundet i Tanger en del av året fram till sin död 1939.

Ämnets teoretiska utveckling gick dock vidare. Malinowskis ”nya” eller ”funktionalistiska” antropologi innebar en brytning med den klassiska skolan. Man skulle inte längre välja ut ett allmänmänskligt fenomen (familjen, magiska föreställningar, religion osv.) och rekonstruera dess historia. I stället skulle man fokusera på ett individuellt samhälle och studera det i dess samtid. Näringsstruktur, familj, religion, konst och teknologi hängde alla ihop och bidrog till samhällets unika livsform.

Malinowski tyckte allmänt om att presentera sig som en forskare som helt saknade föregångare, en bild som eftervärlden i stort sett har anammat – till den grad att, som David Shankland skämtsamt säger (2014b, 19), de vanliga presentationerna brukar dela upp ämnets historia i två faser: AM och PM, *ante Malinowski* och *post Malinowski*. Men Malinowski har så sent som 1937 beskrivit Westermarck som den ”to whose personal teaching and to whose work I owe more than to any other scientific influence” (Malinowski 1937, citeras i Firth 1960, 5).

Polacken Malinowski, som kom in 1910 som outsider i den brittiska vetenskapsvärlden, lyckades göra en inbrytning tack vare sin välfungerande relation med Westermarck. Westermarcks stöd var viktigt för Malinowski, såväl karriärmässigt som emotionellt. År 1914 åkte Malinowski ut på en längre forskningsresa i Melanesien – en resa som lade grunden för hans senare framgång. Världskriget kom emellan, och Malinowski återvände till England först år 1920. Återigen kunde han räkna med stöd från sin forna lärofader.

Malinowskis vetenskapliga genombrott kom 1922 med hans *Argonauts of the Western Pacific*, den första större frukten av hans forskningsresa. Han var en stigande stjärna medan Westermarcks sol redan nått sin middagshöjd. Westermarck hade nyss publicerat sin nya upplaga av *The History of Human Marriage* i ett försök att stöda sina tidigare resultat med nya data. Efter det var Westermarck alltmer inriktad på sin fältforskning i Marocko.

Vi vill här ställa två frågor. För det första: hur hållbar är den absoluta gränsen mellan Westermarcks ”klassiska” och Malinowskis ”nya” antropologi med tanke på att Malinowski samtidigt var Westermarcks lärjunge? Vår andra fråga är hur de två forskarna hanterade sin kombinerade vänskaps- och konkurrensrelation.

Det har hävdats att ingen lärdomshistorisk forskning ännu existerar om Westermarcks intellektuella förhållande till Malinowski (Pietikäinen & Pipatti 2021, 32, 139). Det är en sanning med modifikation. Michael W. Youngs grundliga Malinowskibiografi (2004) kartlägger deras tidiga personliga kontakter i största möjliga detalj, men stannar tyvärr vid år 1920. Ett kapitel av den planerade fortsatta biografen är tillgängligt och täcker höstterminen 1924 (Young 2017). Lagerspetz och Suolinna (2014, 61–68) beskriver också Westermarcks och Malinowskis relation. När det gäller intellektuellt inflytande i snävare mening finns ett begränsat, men ökande material. Knut Pipping (1976) och Raymond Firth (1981) diskuterar de båda antropologerna som utvecklare av fältforskningsmetoder. Ihanus (2014) kartlägger i detalj Westermarcks och Malinowskis reaktioner på sexologi och psykoanalys. David Shankland har nyligen i flera artiklar (2014a, 2014b, 2019, 2022) sökt göra rättvisa åt Westermarcks inflytande såväl på Malinowski som på den brittiska antropologin i stort. Men det är sant att ämnet förtjänar mer uppmärksamhet än det hittills fått. Vi fokuserar här på Westermarcks och Malinowskis personliga relation – den intellektuella såväl som den emotionella – under en pågående vetenskaplig förändring.

Den viktigaste primärkällan för denna artikel är Westermarcks brevväxling med Malinowski. Åbo Akademis Westermarcksamlingar omfattar inalles 28 brev och kort från Malinowski. De täcker åren 1911–1914 och, med en paus under Malinowskis fältresa, 1920–1936. De viktigaste arkiven av Malinowskis efterlämnade papper finns i universitetsbiblioteken vid Yale (Yale: BM) och LSE (LSE: BM). Vi har haft tillgång till Westermarcks brev till Malinowski vid Yale, sex stycken mellan 1926 och 1936. Vi har även använt oss av Malinowskis anteckningar vid LSE (LSE: BM).

Vi går kronologiskt fram så att den personhistoriska framställningen varvas med en presentation av samtida metodologiska och teoretiska utmaningar som de två forskarna fick ta ställning till.

Westermarck och Malinowski: de första åren

Bronisław Malinowski kom till LSE våren 1910, troligen på uppmaning av Alfred Cort Haddon (1855–1940), en antropolog i Cambridge med kontakter till LSE (Young 2004, 168). Malinowski hade redan år 1908 disputerat i vetenskapsfilosofi i Kraków, då under österrikiskt styre, men registrerades vid LSE som ”external student”. Det fanns tydligen osäkerhet om vad hans österrikiska examen var värd.

Westermarcks stöd var centralt under dessa inledande år. Malinowski skickade honom år 1911 ett tackbrev för hans hjälp med att få ett stipendium, men framför allt för hans emotionella stöd: ”You know I appreciate your kindness for me – and not only for such big & important things like this, but especially for your general kindness to me. I am always very grateful indeed” (Malinowski till Westermarck 14.9.1911, ÅAB: EW). Han återkommer tio år senare för att tacka Westermarck för hans hjälp ”when I was quite alone & unbefriended in London” (18.7.1921, ÅAB: EW).

Malinowski och Westermarck tycks genast ha fattat tycke för varandra (Young 2004, 173, 176). ”Mali” var något av en lustigkurre, en mänsklig egenskap som Westermarck i allmänhet tycks ha uppskattat. Westermarck som, enligt en student på 1920-talet, för egen del ”inte avslöjade något tecken på humor”, uppskattade alltid Malinowskis skämt (Montague 1982, 65). En svårtolkad uppgift från senare tid finns i ett brev av Margaret Gardiner, som berättar om hur Malinowski sprang runt i huset för att få en kyss av en gästande ung holländska, och gav en kollega instruktioner om ”how to acquire a native mistress” (Gardiner till Pipping, 18.3.1976, ÅAB: KP). Raymond Firth beskriver i sin minnesteckning (Firth 1960: 1–2) Malinowski som en fångslande personlighet. Han var lojal mot vänner och senare mot studerande, men kunde vara elak mot människor han irriterade sig på. Anna-Mi Borenius, född Runeberg, minns i en intervju år 1970:

He [Malinowski] was against self-importance and reacted at once if people puffed themselves up – he did not suffer fools gladly – he could be cruel in order to be funny. He did quarrel with certain people. She [Borenius] thinks he felt the English were childish, naive, didn't have wider viewpoint (this applies more to the early days before first war).

(Madame Borenius, interview with Helena Burke, 4th November 1970, LSE: BM, MALINOWSKI/37/17.)

Anna-Mi Borenius beskrev i samma intervju en festmiddag – troligen Westermarcks femtioårskalas i London – där Malinowski hade hållit ett tal på ett påhittat språk, övertygande och kryddat med lämpliga gester (se även Malinowski till Westermarck 30.1.1923, ÅAB: EW). Hennes man, den finländske konsthistorikern Tancred Borenius kom hem från festen: "Tancred came home from that dinner and said that he had met the most witty and intelligent man he had ever seen and insisted that we immediately invite him to one of our evenings" (Madame Borenius, LSE: MB).

Malinowski bidrog hösten 1912 till Westermarcks festskrift till femtioårsdagen. Kapitlet var hans första större bidrag till antropologin. Texten handlade om de ekonomiska aspekterna av den australiensiska *intichiumaceremonin* (Malinowski 1912). Denna ceremoni hade blivit en brännpunkt för socialantropologernas uppmärksamhet. Den centrala informationskällan var W. B. Spencers och F. J. Gillens bok (1899) om den centralaustralieniska totemismen, särskilt bland Arunta. Malinowski såg dock på temat ur ett nytt perspektiv. Han noterade att *intichiuma* krävde omfattande förberedelser med intensivt arbete, inklusive matransonering och arbetsfördelning som i övrigt inte förekom i samhället. Denna typ av magi hade med andra ord direkt relevans för stammens ekonomi, helt oberoende av magins idéinnehåll eller dess hållbarhet som världssyn.

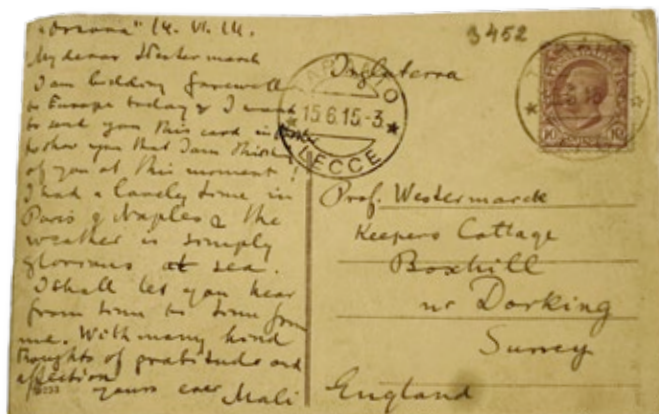
Essän, som publicerades innan Malinowski hade gått ut på sin första fältforskningsresa, visade redan några av de typiska dragen i Malinowskis mogna arbeten. Författaren ville inte spekulera om ceremonins ursprung eller dess spridning. Han föreslog ett slags funktionell analys (utan att använda termen). Effekterna på arbetsfördelningen och ekonomin är naturligtvis centrala teman för den funktionalistiska antropologin. Malinowski gjorde likadana observationer tio år senare i sin bok *Argonauts of the Western Pacific*

(1922a). Det rituella utbytet av gåvor i Melanesien, känt som *kula*, krävde omfattande förberedelser och fungerade som en förenande länk mellan olika öar.

Malinowskis första engelska bok, *The Family among the Australian Aborigines*, kom ut 1913 på LSE:s förlag, med hjälp av Westermarcks rekommendation för bokens finansiering (White till Westermarck 5.1.1912, ÅAB: EW). I sitt brev till Westermarck (31.1.1912, ÅAB: EW) dryftade Malinowski problem med att lansera den nya bokserien. Det skulle vara en ”plåga” att inkludera kollegan L. T. Hobhouse och hans ”anhang” i serien. Efter mindre än två år av samvaro fattade Malinowski och Westermarck tillsammans beslut bakom ryggen på Westermarcks kollega. När boken väl var färdig skrev Westermarck (1913) en uppmuntrande recension. Malinowski svarade både med ett brev (10.4.1914, ÅAB: EW) och senare med att själv recensera Westermarcks böcker (Malinowski 1922b, 1927a).

Malinowski åkte ut på sin fältresa till Melanesien år 1914. Återigen var Haddon initiativtagare, tillsammans med kollegerna Marett och Seligman, som också hjälpte till med finansieringen (Young 2004, 245–246). Tanken var att han skulle komplettera informationen från deras tidigare expedition med data från närbelägna områden. ”Malis” sista vykort från Europa var en kärleksfull hälsning till Westermarck (14.6.1914, ÅAB: EW): ”I am bidding farewell to Europe today & I want to send you this card in order

Bronisław Malinowskis vykort till Edvard Westermarck precis innan han lämnade Europa för en längre fältresa till Melanesien via Australien år 1914. Källa: AAB: EW.

to show you that I am thinking of you at this moment! [...] With many kind thoughts of gratitude and affection”.

Vistelsen i Söderhavsöarna blev längre än väntat. Malinowskis ursprungliga plan var att delta i en konferens i Australien. Han kom dock tillbaka till England först våren 1920. Kriget kan ha spelat in (se dock Kuper 1973, 12), men han hade i varje fall redan tänkt stanna i Melanesien en längre tid (Malinowski till Westermarck 23.12.1913, ÅAB: EW). Hemresan till England sköts upp ytterligare på grund av sjukdom och Malinowskis uppvaktning av sin tillkommande hustru Elsie Masson i Australien. ”Mali” hade lovat skriva från Melanesien, men inga brev till Westermarck finns i samlingarna – han kanske inte skrev eller så nådde breven aldrig fram. Westermarck och Malinowski återknöt kontakten 1920 efter en paus på flera år.

1920-talet: Westermarck och den ökande kritiken

Tjugotalet innebar en omställning av antropologins frågeställningar och metoder. Malinowski var pådrivande, medan Westermarck tvingades in i en försvarsposition. Kritiken mot Westermarcks

teoretiska ramverk kom från tre håll: (1) förespråkare för den territorialt begränsade monografin som den bästa formen för antropologisk forskning; (2) funktionalismen; och (3) psykoanalysen. Westermarcks svar på den första utmaningen var att gå med på den och väsentligt bidra till den, även om han höll fast vid idealet om en komparativ syntes som den slutliga målsättningen. Westermarcks reaktioner på de två andra utmaningarna, i synnerhet den freudianska, präglades av polemik och avstånd.

Den första punkten, idén att antropologin behöver fördjupning genom studier av enskilda samhällen, vann terräng när egentliga fältstudier började bli tillgängliga. A. C. Haddon hörde till dem som tidigt reste denna synpunkt, dock utan att specifikt kritisera Westermarck. Haddon, som från början var biolog, hade gjort försök att etablera antropologin som läroämne i Cambridge, men lyckades inte vinna full förståelse vid sitt universitet (Leach 1983, 5–6). Med Cambridge som bas organiserade han 1898 den multidisciplinära Torres Straitexpeditionen för att kartlägga kulturen i Torres Straitöarna mellan Australien och Nya Guinea (Rouse 1998). Expeditionsmedlemmarna gjorde inte enbart intervjuer och samlade artefakter, utan de genomförde anatomiska och psykologiska mätningar, skapade dokument med den nyuppfunna kinematografen och återskapade ceremonier som den lokala kristna församlingen hade förbjudit. Haddon och Westermarck hade täta kontakter. En annan expeditionsmedlem, C. G. Seligman (1873–1940), kom senare till LSE och blev en kollega till Westermarck och Malinowski.

Erfarenheten från Torres Strait präglade Haddons syn på antropologins uppgift. Hans önskan hade varit en totalkartering av en kultur som tycktes vara på väg att försvinna. I sitt brev till Westermarck år 1908 gav Haddon en summering av vad som behövdes – geografiskt begränsade, men intensiva studier. Intensivstudier kontrasteras med slumpmässigt hopkomna reseberättelser. Haddon underlåter att nämna att just sådana lösryckta observationer hade varit Westermarcks huvudsakliga data för *The History of Human Marriage* och *The Origin and Development of the Moral Ideas*:

The time has passed when students were satisfied with general accounts of native races made by the passing traveller or the untrained

and frequently unsympathetic observer. Our watchword must now be 'the intensive study of limited areas'. We require to know all the conditions of existence of a given people, – how the environment affects them; how they react on it. But above all we need an accurate and exhaustive study of the psychology, sociology and religion of the people studied.

(Haddon till Westermarck 20.7.1908, ÅAB: EW.)

Brevet är en kopia av Haddons rekommendation för stipendier för Westermarcks två finländska elever, Rafael Karsten (1879–1956) och Gunnar Landtman (1878–1940). I detta skede hade Westermarck redan tillbringat flera år i Marocko och hade full förståelse för intensiva lokalstudier. Han uppmanade sina elever att ge sig ut på fältresor, med sikte på det slags monografier som Haddon hade efterlyst.

Insikten kom gradvis. Westermarck tycks först ha varit osäker på vad hans främsta uppgift skulle bli i Marocko. När han i början av 1899 reste från Tanger till Tetuan hade han med sig sju mulåsnor som skulle bära hans papper och nästan hela hans filosofiska boksamling (Westermarck till Lagerborg 27.1.1899, ÅAB: RL) – inklusive Frazers *The Golden Bough*, barmhärtigtvis bara upplagan från 1890 på två volymer och inte den slutliga med alla tolv banden (Westermarck 2014 [1936], 196). Hans intresse gällde inte specifikt Marocko, utan moralen och religionen som sådana. Senare lärde han sig se religionen i Marocko som ett forskningstema som kunde stå på egna ben.

Westermarck var tidigt medveten om behovet att lära sig de lokala språken. Helsingforskollegan Fridolf Gustafsson rentav varnar sin vän för överdrivna "lingvistiska biutflykter" (7.II.1901, ÅAB: EW). Också Malinowski betonar vikten av obehindrad kommunikation med lokalbefolkningen, medan Haddons team hade varit hänvisat till pidginengelska och tolkar. Pipping frågar sig om inte Malinowski fick sin insikt från Westermarck (Pipping 1976, 37; se även Firth 1981, 123 och Shankland 2022, 135–136).

I sina memoarer medger Westermarck att han ser den komparativa metodens nackdelar, också utan påminnelser från andra (Westermarck 1927, 404). Storskaliga synteser kräver att författaren behärskar ett stort material. Den huvudsakliga risken var att de svepande jämförelserna kunde kapa av de enskilda observationerna

”från sitt organiska sammanhang” (1927, 402). Westermarcks lösning var att fältforskare skulle skapa monografier som sedan skulle bli underlag för en syntes.

Westermarcks attityd till *funktionalismen* var inte fullt så nådig. Den första inflytelserika kritiken av hans komparativa grepp kom i Émile Durkheims anmälan av *The Origin and Development of the Moral Ideas* år 1907. Durkheim och hans funktionalism förblev också senare en nagel i ögat på Westermarck. Durkheim skrev:

Varje gång han [Westermarck] gör ett påstående citerar han exempel från de mest varierande samhällen. Han sysslar framför allt med att skapa en anhopning av fakta [...]. [H]an hänvisar i en snabb och stökig följd till aleuterna, folken på Guldkusten, i Madagaskar, Kina, Grekland osv. [...] Inte ens en kritik av dokumenten är möjlig: de kommer till oss från så många olika händer att de helt enkelt måste tas emot som de bjuds.

(Durkheim 1907, 385, egen översättning.)

Durkheims avståndstagande från Westermarcks etnografiska bärplockning är samtidigt ett försvar för hans eget forskningsprogram. Durkheim tyckte att socialt beteende skulle förklaras genom att se hur det bidrar till samhällslivet som helhet: dess funktion i det slags arbetsfördelning eller solidaritetsform som kännetecknar samhället i fråga. Socialt skulle förklaras med socialt, var Durkheims bärande princip.

Westermarcks första respons till funktionalismen var att avfärda den som en lokal fransk besynnerlighet. Han påpekade ständigt att Durkheim generaliserade från ett kient faktaunderlag. Durkheims (1912) teori om religionens funktion i samhället byggde nästan helt på bara ett exempel, den centralaustraliensiska totemismen (Westermarck 2014 [1936], 195). I Finland hade Rolf Lagerborg (1874–1959), Westermarcks elev och vän, tidigt intresserat sig för Durkheim (se Lagerborg 1953). På 1920-talet började också engelsmän ta funktionalismen på allvar. En brittisk antropolog som efter första världskriget medvetet utvecklade Durkheims idéer var A. F. Radcliffe-Brown (1881–1955). Men också Malinowski började så småningom på egen hand utveckla funktionalismen.

Nu blev Westermarck tvungen att retirera en smula. Marcel Mauss, Durkheims systerson och den franska funktionalismens

dåvarande ledare, besökte The University of London (där LSE ingick som en del) år 1928. Westermarck, som hälsade gästen välkommen i en plenarföreläsning, presterade i varje fall en läpparnas bekännelse till att den ”engelska” och ”franska” sociologin (med andra ord den komparativa metoden och funktionalismen) kunde lära sig av varandra i en ömsesidig anda av ”*entente cordiale*” (Lagerborg 1953, 19–20; Westermarck till Lagerborg 28.8.1928, ÅAB: RL).

Med *freudianismen* kunde Westermarck aldrig sträcka sig till det slags halvhjärtade *détente* som han lyckades uppnå med den franska skolan. Också Sigmund Freud hade uppmärksammat den centralaustraliansiska totemismen, som han i likhet med Durkheim såg som prototypen för ”vår egen” (européernas) tidiga utveckling (Freud 1946 [1912–13], 3). Det antropologiska källmaterialet för Freuds *Totem und Tabu* gick tillbaka på en originell tolkning av klassiska komparativa texter (se närmare Ihanus 2014, 29–31). Den mänskliga kulturens början låg i införandet av tabubestämmelser, och deras tidigaste form handlade om förbud mot incestuösa relationer. Freuds teori innebar ett angrepp på Westermarck, eftersom den baserade sig på antagandet om ett ursprungligt incestbegär. Westermarcks välkända teori hade ju förklarat samma förbud med att tanken på incestuösa relationer naturligt väcker motvilja. De flesta människor hyser en genetiskt betingad ovilja mot sexuella relationer med människor de har vuxit upp tillsammans med. Motviljan aktiveras under uppväxttiden.

Westermarck ansåg att Freuds teori var spekulativ och förvirrad. I sitt brev till vännen Lagerborg avfärdar han dess ”vidunderligheter” (17.6.1929, ÅAB: RL). Det var utan tvekan en emotionell börda för honom att se hur både Lagerborg och Malinowski visade intresse för psykoanalysen. Westermarck skriver senare med lättnad i ett brev till Lagerborg (10.5.1934, ÅAB: RL) att Malinowskis ”Freudianism” bara ”var en kortvarig flirt”. I själva verket fortsatte Malinowski följa med den psykoanalytiska debatten – han tog senare till och med kontakt med Freud (Ihanus 2014, 28–29).

Kontakten förnyas

Malinowskis läge var prekärt då han våren 1920 återvände till England med en gravid hustru. De bodde först hos Seligmans i Oxford. C. G. Seligman hade varit viktig för Malinowski under de första åren vid LSE. Han hade också bidragit med råd om fältforskningspraktik. I ett brev från Melanesien hade Malinowski kallat honom sin "äldre bror" – *kakagu* på det lokala språket (Firth 1960, 5). Nu hade Malinowski inga pengar och led av dålig hälsa. Den blev inte nödvändigtvis bättre av varierande huskurer. Också hustrun Elsie var sjuk och blev slutligen invalidiserad före sin tidiga död. De bodde långa tider i Sydeuropa eller skilda från varandra då Elsie inte vågade utsätta sig för det brittiska klimatet (Young 2017, 17).

Däremot hade Malinowski nu manuskriptmaterial som skulle bli underlag för flera böcker. Ett brev (Malinowski till Westermarck 5.9.1920, ÅAB: EW) visar att Malinowski och Westermarck planerade att ge ut boken om *kula* (som blev *The Argonauts*) i Åbo Akademis serie. Den slutliga utgivaren blev Routledge, som naturligtvis smällde högre. En introduktion av den berömde Frazer kunde uppåtdas. Haddon skrev genast en berömmande recension i *Nature* (1922).

Malinowski skrev och påminde Westermarck om deras gamla vänskap. Kriget har förstört många relationer, men de två är fortfarande eniga om "nästan allt":

I am very conservative in my friendships & I value yours very highly for many reasons, not the [sic] least because our scientific & general ideas & aims are very much in harmony. The war has spoilt & destroyed [sic] many things & many personal relationships. But as we two have as similar ideas & feelings about almost everything, why should we be brought one inch apart?

(18.7.1921, ÅAB: EW.)

Bland de gemensamma idéerna fanns fientligheten mot religion. Malinowski klagar på sin hälsa och tillägger: "God is a bloody bastard – unfortunately he doesn't [sic] exist, so that all our blasphemies are in vain!" (Malinowski till Westermarck 5.5.1923, ÅAB: EW). Westermarck var känd som en aktiv motståndare

till den lutherska kyrkan. Malinowski hade inte samma engagemang, men han förstod att religionsfrågan hade genomslagskraft för just Westermarck. Malinowski återkommer ofta till temat om deras vetenskapliga enighet. År 1926 kallar han sig "a 'young' & unworthy adept of the 'old' school (Frazer, Westermarck etc.)" (Malinowski till Westermarck 1.1.1926, ÅAB: EW).

Westermarck nämner Malinowski i sina memoarer endast en gång. "Polacken Bronislaw Malinowski – numera en berömd antropolog och min högt värderade kollega" räknas upp bland gästerna i Westermarcks hem i Boxhill på 1910-talet (Westermarck 1927, 336). En konventionell memoar – och Westermarcks bok faller förvisso inom denna genre – fokuserar ju typiskt på bekantskaper från författarens egen eller en tidigare generation. Westermarck är över lag sparsam med att kommentera personliga relationer. Hans brev visar däremot att de varma känslorna var ömsesidiga. Westermarck tolkar Malinowskis berömmande recension av *Ritual and Belief in Morocco* (Malinowski 1927a) i ljuset av deras vänskap:

I can assure you that it gave me immense joy, and I should be glad if my books deserved even half the praise you bestow on them. We cannot help that our judgments are more or less influenced by our emotions. So I have to thank you both for what you have said and for what you feel.

(Westermarck till Malinowski 5.2.1928, Yale: BM.)

Året 1922 och den närmast följande tiden markerade början på Malinowskis vetenskapliga berömmelse. Kollegernas (Westermarck och Seligman) gemensamma ansträngningar försäkrade honom en position först som lektor (1922) och senare *reader* (äldre lektor eller biträdande professor, 1923) och professor (1927) vid LSE. Han började sin undervisning hösten 1924 (Young 2017, 6). Ett brev från 1924 visar att Seligman i själva verket i all tysthet hade stött Malinowski genom att återbetala en större del av sin lön till LSE så att pengarna kunde gå till denne (Beveridge till Seligman 7.7.1924, cit. Shankland 2019, 144; se även White till Westermarck 1.8.1923; Malinowski till Westermarck 22.6.23, ÅAB: EW). *Argonauts* (1922) fick en uppföljning med *Sex and Repression in Savage Society* (1927b) och *The Sexual Life of Savages in North-Western Melanesia* (1929, tredje upplaga 1932). Malinowski fortsatte att utveckla sin

teoretiska position. 1932 var han redan beredd att hävda sig som den egentliga upphovsmannen till den funktionalistiska skolan i antropologi (1932, xxix–xxxi).

Med sin nyvunna ställning kunde Malinowski ta en ny titt på gamla lojaliteter. Raymond Firth konstaterar att Malinowski i sina tidigare verk ofta gav Seligman ett erkännande, att de stod ”nära” varandra, men att de senare ”växte ifrån varandra”, enligt Firth på grund av oenigheter om antropologins uppgifter (Firth 1960, 5). Man kan också tänka sig att Malinowski ville sudda ut sin intellektuella skuld till föregångarna. Kollegan Haddon skriver till Westermarck (13.II.1929, ÅAB: EW) att enbart tre antropologer (etnologer) verkar existera i Malinowskis föreläsningar: Malinowski själv, A. Radcliffe-Brown och tysken Richard Thurnwald. Haddon hade tidigt stött Malinowski och introducerade honom för brittiska antropologer, men det uppstod ingen nära relation; Malinowskis temperament var ”för svårt” för Haddon (Rouse 1998, 71–72).

Malinowski var vid denna tid en karismatisk ledare som väckte starka känslor, men som också kunde uppfattas som manipulativ (Dahrendorf 1995, 249). ”Allt vad Malinowski rörde vid bar personlighetens stämpel”, tyckte Ragnar Numelin i sin *Fältforskare och kammarlärde* (1947, 198), en översikt av socialantropologins centralgestalter. Rafael Karsten hörde till dem som inte lät sig imponeras. Han skrev till Numelin:

Min uppfattning om Malinowski måste jag nog vidhålla. M var en intelligent man, men det fanns hos honom något av bluff och effektsökeri – måhända sammanhängande med hans slaviska härkomst – som jag icke sympatiserade med. Och han generaliserar och teoretiserar i sina arbeten alldeles för mycket. Varför skulle man t.ex. kalla ett arbete Crime and Custom in Savage Society när man endast talar om trobrianderna.

(28.7.1947, ÅAB: RN.)

Som fältarbetare trädde Malinowski själv fram i sina texter i ett ”romantisierande” ljus (Shankland 2022, 136). Malinowskis kollega och elev (och samtidigt Westermarcks elev) E. E. Evans-Pritchard beskrev *The Argonauts* som en sociologisk roman à la Zola och Malinowski själv som ”a futile thinker”. Evans-Pritchard hörde

inte till Malinowskis favoriter och han sökte sig bort från LSE (se Morton 2007). Men också han fick medge att de flesta antropologer med senare lärarbefattningar i Storbritannien och Samväldet hade varit Malinowskis elever (Evans-Pritchard 1981, 197–200; Dahrendorf 1995, 246–247).

Westermarck och Malinowski fortsatte att tillsammans dryfta sina relationer med kolleger. Malinowski uppmanade Westermarck i ett brev 1924 att lägga sin röst på ”beundraren” Morris Ginsberg när en *reader* i sociologi skulle anställas:

For the School of Sociology to which I as your pupil, follower, admirer belong, it would be nothing short of a disaster if Ginsberg were not appointed reader. He admires your work immensely.

(10.6.1924, ÅAB: EW.)

Malinowski ber år 1927 Westermarck rekommendera doktoranden Hortense Powdermaker för ett stipendium (8.1.1927, 14.3.1927, ÅAB: EW). Han vädjar nu till en gemensam världsåskådning. Alla tre är ateister: ”I regard her as a research worker of exceptional ability, a very good application & very pleasant manner with a Weltanschauung eventually pagan & philosophic” (8.1.1927, ÅAB: EW).

Malinowski och Westermarck diskuterade även Westermarck-eleven Rafael Karsten, ett svårare fall ur Westermarcks synpunkt (Malinowski till Westermarck, 1.1.1926, ÅAB: EW). Relationen med Karsten blev ansträngd i samband med publiceringen av dennes stora verk *The Civilization of the South American Indians* (1926). Där blev Westermarcks och Karstens vetenskapliga motsättningar synliga (se närmare Lagerspetz & Suolinna 2014, 60–61).

De gemensamma seminarierna på 1920-talet

Westermarck njöt av samarbetet med Malinowski i London. Han skulle sitta på dennes seminarier i rollen av studerande, och Malinowski skulle återgälda tjänsten. ”You are inspiring all of us”, tyckte Westermarck (Westermarck till Malinowski 5.2.1928, Yale: BM). Den gemensamma kursen avslutades med en utsökt middag,

där donatorn White stod för fiolerna (Lagerborg 1951, 141–142). Många av deltagarna skulle senare bli välkända vetenskapliga auktoriteter (Montagu 1982, 65). Westermarck uppmuntrade sina finländska elever att besöka institutionen vid LSE. Han nämnde i ett brev till Lagerborg flera deltagare från Finland (Rafael Karsten, Cid Tallqvist och Julio Reuter) under sommarterminen 1929:

Mina seminarier ha särskilt tillfredsställt mig. Vi behandlade frågor rörande familj, äktenskaps- och könsförhållanden av olika slag. Första föredraget hölls av Malinowski; som hela tiden stod mig troget bi.

(17.6.1929, ÅAB: RL.)

Hilma Granqvist skrev till Helena Westermarck:

Jag är glad att vara i tillfälle att få delta i hans [EW:s] seminarieövningar. Genom att i dem delta icke blott unga studenter utan även längre hunna samt riktigt kunniga som t.ex. prof. Malinowski, få de ett helt annat värde än hemma hos oss, där det var professor som instruerade sina elever. Prof. Westermarck, som har varit mycket vänlig och älskvärd sade genast att han ville göra mig bekant med ovannämnde prof. Malinowsky [sic]. "Får Ni också honom på Er sida, skulle Ni ha en mycket större auktoritet att stöda Er på" yttrade prof. Westermarck.

(16.5.1929, ÅAB: HW.)

Citatet är rätt informativt. Det visar för det första att Granqvist deltog i sessionerna – vilket Westermarck glömmer att nämna i sitt brev, medan namnen på manliga deltagare får plats. För det andra vittnar det om Westermarcks uppskattning av Malinowski trots deras teoretiska skillnader. För det tredje ser vi Westermarck uppmuntra en ung forskare med ett originellt grepp. För Granqvist innebar hennes nya koncentration på lokalsamhället (en by i Palestina) på bekostnad av bredare jämförelser tyvärr samtidigt att hon brände broarna till sin handledare Landtman (Suolinna 2000).

På seminarierna blev både de franska influenserna och psykoanalysen så småningom aktuella när Malinowski tog över ledarrollen. Någon öppen konflikt mellan de två lärarna uppstod aldrig tack vare Malinowskis medvetna respekt för Westermarck.

Anteckningar från seminariet 1929 tycks inte vara i behåll, men LSE:s arkiv bevarar Malinowskis disposition från det föregående

året ("Notes on the Origin of Incest and Exogamy", LSE: BM, MALINOWSKI /18/9). Temat också för detta seminarium var familjen och sexualiteten. Frågan för sessionen 30.5.1928 gällde incestförbudets ursprung.

Malinowski presenterar Westermarcks teori, som går ut på att förbudet mot incest grundas på naturlig aversion. Han ger Westermarck rätt i att förbudet normalt inte uppfattas som en *begränsning*.

That such law not is a burden, important. I do not regard it as a burden that I cannot homosex. or marry my grandmother.

("Notes ...", LSE: BM.)

Malinowski söker incestförbudets "ursprung" i familjedynamiken. Frågan behandlas vidare i en anteckning fäst med ett gem vid föregående pappersark ("Last Lecture on Social Anthropology", LSE: BM, MALINOWSKI /18/9). Förhållandet mellan föräldrar och barn är svårt som det är, men om incest kom in i bilden skulle varje familj urarta till en fullständig "bordell".

Resonemanget är detsamma som Malinowski presenterar i sin då färskta bok *Sex and Repression in a Savage Society* (1927b, 244–252). Relationen mellan föräldrar och barn kännetecknas av beroende, respekt och underordnande, medan relationen mellan syskon innebär skydd och samarbete ("Last Lecture ...", LSE: BM). Ömsesidigt försvar och intimitet blir omöjliga i en miljö där sexuell rivalitet är förhärskande. Incest måste vara förbjudet i varje samhälle på grund av det enkla faktum att människor, till skillnad från andra djur, fortsätter att leva med sina föräldrar också efter att de nått sexuell mognad. Incest skulle skapa känslomässigt kaos och våldsamt ombytta roller vid en tidpunkt – puberteten – då familjen är avgörande för individens socialisering (Malinowski 1927b, 251).

Malinowskis förklaring till incestförbudet skiljer sig från Westermarcks då han inte är nöjd med enbart den biologiska evolutionen som den ultimata förklaringsgrunden. Malinowski är dock *enig* med Westermarck i att förklaringen måste sökas i människans biologiska och psykologiska villkor. Här markerar han ett avstånd till Durkheim ("Notes ...", LSE: BM). Durkheim, säger han, förklarar incestförbudet som en följd av "rädslan att kränka totemdjuret". Men han slår inte fast någon relation mellan detta

och någon annan social institution. Regeln för funktionell analys måste enligt Malinowski vara att ett förbud hänger ihop med ett bredare kulturellt schema:

All such rules as prohibition of incest hang together, form an organically coordinated scheme. Hence a rule wh[ich] appears arbitrary, [does so because it is] not associated with the workings of an institution, not explained, not placed within the scheme of culture. [...] Functional explanations really aim at a full description (grasping) knowledge of cultural phenomena & at an understanding of their connections.

(”Notes ...”, LSE: BM.)

Förklaring är med andra ord varken mer eller mindre än en fullständig *beskrivning*. När fenomenets *plats* i kulturen är klar har man också förklarat det. Ett vidare exempel ges i form av en kritik av Frazers syn på magi. Frazer härleder magins ursprung ur en inledande, ”stiftande akt” (*legislative act*). Men en sådan inledande handling förklarar inte vilket bidrag magi *i nutiden* gör till kulturen.

”Function” as ”survival value” as ’origins’. – In this, only in this sense can I use term origins.

(”Notes ...”, LSE: BM.)

1930-talet: begreppen kvarleva och ursprung

Westermarck pensionerades från LSE år 1930 och från Åbo Akademi 1932. Han var medveten om att hans arbeten började se gammalmodiga ut. I ett brev till Malinowski (26.8.1926, Yale: BM) uttryckte han förhoppningen att de ska överleva honom åtminstone i några år ”before sinking into oblivion”. På trettioåret ville han tydligen säkra sitt intellektuella arv genom samlande teoretiska presentationer. Under dessa år tillkom det moralfilosofiska *Ethical Relativity* (1932), *Three Essays on Sex and Marriage* (1934) och, viktigast i detta sammanhang, föreläsningen ”Methods in Social Anthropology” (2014 [1936]).

Three Essays on Sex and Marriage (1934) innehöll Westermarcks svar på Freuds incestteori. Den längsta essän i *Three Essays* är dock hans försvar mot Robert Briffault (1874–1948). Briffaults frontalangrepp på Westermarck (1927) hade återupplivat den gamla idén om ett ursprungligt matriarkat och ifrågasatt Westermarcks faktauppgifter i *The History of Human Marriage*. Där stod Westermarck och Malinowski på samma sida. I ett brev till Malinowski 1933 erkänner Westermarck att Freud ändå är ”ärlig” medan han avfärdar Briffault som en lättviktare och svindlare (17.5.1933, LSE: BM, cit. Ihanus 1990, 299 n177, 293 n88). Malinowski håller med i sitt svarsbrev (11.6.1933, LSE: BM, cit. Ihanus 1990, 293–294 n88).

Westermarck gav hösten 1936 sin sista större föreläsning, ”Methods in Social Anthropology”, för *Royal Anthropological Institute* i London. Han stämde träff med Malinowski föregående sommar för att diskutera föreläsningstemat och låna litteratur (Westermarck till Malinowski 2.4.1936, Yale: BM). Vi läser i tackbrevet:

I thank you very much for lending me the books, which I found useful for my forthcoming lecture. Not less useful was the long talk I had with you. It was a treat indeed to see you again.

(Westermarck till Malinowski 16.6.1936, Yale: BM; jfr Malinowski till Westermarck 19.6.1936, ÅAB: EW.)

Westermarck använde detta prestigemättade tillfälle, *Huxley Memorial Lecture*, för att positionera sig gentemot de viktigaste teoretiska strömningarna. Han ville inte öppet ta avstånd från sina föregångare, men föreläsningen innehåller markeringar som på avgörande sätt skiljer honom från den klassiska evolutionismen.

Westermarck reste frågan hur begreppet *ursprung* skulle tolkas i socialantropologin. En möjlighet var att söka samhällsinstitutionernas ursprung i *historiska* processer där de spritt sig från ett samhälle till ett annat (Westermarck 2014 [1936], 192). Ritualer kunde tolkas som ”kvarlevor” (*survivals*) från ett tidigare sammanhang, där de kan ha haft ett annat idéinnehåll. Westermarck uppmanade till försiktighet om dokumentation saknades. Också freudianismens stora metodologiska felgrepp var dess spekulativa användning av idén om kvarlevor. Psykoanalytiker tolkade traditioner och kulthandlingar okritiskt som spår från en avlägsen

förhistoria, nu förträngd, där incest hade varit allmänt förekommande (Westermarck 2014 [1936], 190). Gentemot detta hävdade Westermarck att antropologin visst undersöker samhällsinstitutionernas ursprung, men främst i betydelsen av deras ”orsaker” (*causes*). Med detta menade Westermarck identifierbara psykologiska behov och tendenser i nutiden (*ibid.*, 191, 196).

Westermarck noterar igen den viktigaste invändningen mot den komparativa metoden: att den riskerar att presentera data utanför deras ”organiska sammanhang” (Westermarck 2014 [1936], 193). För att undvika misstaget behöver man kompletterande monografier om specifika samhällen. Westermarck hänvisar till Malinowski, vars forskargrepp, som Malinowski kallar ”functional”, är ingenting mindre än ”indispensable”. Westermarck beskriver här också sin egen Marockoforskning. Hans samling av marockanska ordspråk hade inte enbart presenterat ordspråken, utan också deras roll i samtalssituationer och deras ”funktionella aspekt” (*ibid.*, 200). Ordspråk fungerade bland annat som sätt att på ett hövligt vis uttrycka obehagliga sanningar och avstyra konflikter.

Westermarck levererar kritik mot funktionalismen, i synnerhet dess ogrundade generaliseringar. Han tar enbart sikte på Durkheim och Radcliffe-Brown, medan Malinowski får idel beröm (Westermarck 2014 [1936], 193, 194, 201). Durkheims spekulativa grepp kontrasteras mot Malinowskis omsorgsfulla fältarbete. Det fanns också en avgörande skillnad mellan Malinowskis ”funktionella” arbetssätt och Durkheims och Radcliffe-Browns (struktur) funktionalism. De senare identifierade det funktionella med *samhällets* behov av stabilitet i strukturerna. Malinowski hade däremot, i likhet med Westermarck, sökt förklaringar i kulturens växelverkan med *individernas* biologiska och emotionella grundbehov – av näring, reproduktion, husrum och trygghet. De är det mänskliga livets villkor som varje kultur på ett eller annat sätt måste komma till rätta med (Shankland 2022, 136).

Westermarck, Malinowski och
samhällets ”organiska sammanhang”

Socialantropologins historieskrivning har visat förkärlek för ett narrativ som betonar ämnets revolution och nystart med Malinowski (Shankland 2022, 142). Då placeras Westermarck entydigt i den ”klassiska”, viktorianska evolutionismen som dess sista stora representant (Lévi-Strauss 1982 [1945]; Pipping 1984). Tolkningen grundar sig mest på en läsning av de omfattande, tidiga verk (Westermarck 1891, 1906–1908) som gjorde honom berömd. Intrycket av Westermarcks främmandskap för nyare antropologisk forskning får ironiskt nog en förstärkning med de synligaste nutida försöken att ’rehabilitera’ honom utanför socialantropologin, nämligen presentationer av honom som en tidig sociobiolog eller evolutionspsykolog (för en kritik av Westermarck ur det perspektivet se Cofnas 2020). De tar nästan enbart fasta på Westermarcks incestteori och grundar sig därför starkt på *The History of Human Marriage*, hans första bok som saknar varje anknytning till fältarbete.

Antropologin genomgick utan tvekan ett paradigmskifte mellan Frazer och Malinowski, men rollfördelningen bör nyanseras.

(1) Paradigmskiftet var framför allt ett perspektivbyte. Betoningen flyttades bort från stort upplagda komparationer i riktning mot enskilda, geografiskt avgränsade samhällen. Man skulle redogöra för sociala fenomen i deras eget ”organiska sammanhang”. Själva formatet riktar forskarens fokus på ett naturligt sätt till samhällets interna dynamik – behovet av åtminstone någon typ av funktionellt betraktelsesätt kan rentav ses som inbyggt i fältforskningspraktikerna. Även Westermarck deltog i denna omställning. Som fältforskare måste han ses som en inspiration för Malinowski, inte som en exponent för den ”klassiska” skolans skrivbordsantropologi. Däremot fanns det en skillnad i hur de rapporterade sitt arbete. Westermarck ordnade ännu sina fynd tematiskt, på samma sätt som den tidigare generationen. Malinowski var mer explicit om kopplingarna mellan samhällslivets olika aspekter.

(2) Westermarcks tolkning av begreppet *ursprung* skiljde sig redan från början från den klassiska skolans och närmade sig det som Malinowski senare skulle täcka med uttrycket *funktion*. Westermarck använde visserligen ordet ’ursprung’ också i dess

Frazerska betydelse av 'ett tidigare (för)historiskt skede', men den viktigare betydelsen ur Westermarcks synpunkt var det mänskliga beteendets psykologiska bakgrund i närvarande stund. Shankland påpekar att just denna koppling till mänskliga grundbehov var ett element som gick vidare i Malinowskis tänkande, men inte i funktionalismens utveckling efter Malinowski. Den följande forskargenerationen anknöt i stället till Durkheims krav att det sociala måste förklaras med det sociala (Shankland 2019, 59–60).

(3) En central del av Westermarcks teoretiska tänkande handlar om hur de psykologiska och biologiska impulserna länkas till samhällsutvecklingen via *institutioner*. Westermarcks moralteori, presenterad i *The Origin and Development of the Moral Ideas* (1906–1908) är väsentligen en teori om hur instinktiva tendenser institutionaliseras i form av lag, sedvänja och religion (Stroup 1982). När Malinowski år 1932 beskriver sin teoretiska position hävdar han på ett liknande sätt att "[t]he satisfaction of biological needs implies and develops a system of derivative requirements" (1932, xxxvi). Släktskapssystemet och det sexuella livet innebär växelverkan mellan natur och människa via institutioner (1932, xx). Inspirationen verkar komma direkt ur Westermarcks föreläsningsserie med temat "Social Institutions" 1910, en kurs som Malinowski åhörde under sin första termin vid LSE (LSE Calendar 1910–11: 190–191, cit. Young 2004, 172; Shankland 2019, 59).

Westermarck och Malinowski hörde förvisso till olika forskargenerationer. Men de lärde sig av varandra. Brevväxlingen vittnar om ett kontinuerligt idéutbyte. De gemensamma seminarierna var viktiga för båda två. Samarbetet vilade på en så stark grund att oenigheter inte blev konflikter.¹

¹ Tack till Åbo Akademis bibliotek, LSE Library och Yale University Library samt de anonyma granskarna vid *Finsk Tidskrift*. Detta arbete har fått understöd av Europeiska Unionens *Horizon 2020 research and innovation programme under the Marie Skłodowska-Curie grant agreement No. 101026669 (project WC-CULT)*.

Litteratur

- Briffault, Robert (1927): *The Mothers: A Study of the Origins of Sentiments and Institutions I–III*. London: George Allen & Unwin.
- Cofnas, Nathan (2020): "Are moral norms rooted in instincts? The sibling incest taboo as a case study", *Biology & Philosophy* 35(47). <https://doi.org/10.1007/s10539-020-09764-0>.
- Dahrendorf, Ralf (1995): *LSE: A History of London School of Economics and Political Science 1895–1995*. Oxford: Oxford University Press.
- Durkheim, Émile (1907): [Recension av] "Edward Westermarck, The Origin and Development of the Moral Ideas", *L'Année sociologique* 10, s. 383–395. <https://www.jstor.org/stable/27882994>
- Durkheim, Émile (1912): *Les formes élémentaires de la vie religieuse: le système totémique en Australie*. Paris: Alcan.
- Evans-Pritchard, Sir Edward (1981): *A History of Anthropological Thought*. New York: Basic Books.
- Firth, Raymond (1960): "Introduction: Malinowski as Scientist and as Man", *Man and Culture: An Evaluation of the Work of Bronislaw Malinowski*, red. Raymond Firth. London: Routledge & Kegan Paul, s. 1–14.
- Firth, Raymond (1981): "Bronislaw Malinowski", *Totems and Teachers: Perspectives on the History of Anthropology*, red. S. Silverman. New York: Columbia University Press, s. 101–140.
- Frazer, James G. (1906–1915): *The Golden Bough*, 3. upplagan. London: Macmillan & Co.
- Freud, Sigmund (1946 [1912–13]): *Totem and Taboo*. New York: Vintage Books.
- Haddon, Alfred Cort (1922): "Ceremonial Exchange" [recension av Malinowski, *Argonauts of the Western Pacific*], *Nature* 110, s. 472–474.
- Ihanus, Juhani (1990): *Kadonmeet alkuperät. Edvard Westermarckin sosiopsykologinen ajattelu*. Helsingfors: Kirjayhtymä.
- Ihanus, Juhani (2014): "Westermarck, Malinowski and the 'Wild things': at the Interface between Anthropology, Sexology and Psychoanalysis", *Evolution, Human Behaviour and Morality: The Legacy of Westermarck*, red. Olli Lagerspetz, Jan Antfolk, Ylva Gustafsson & Camilla Kronqvist. London: Routledge, s. 22–39.

- Karsten, Rafael (1926): *The Civilization of the South American Indians, with Special Reference to Magic and Religion; with a Preface by Edward Westermarck*. London: Routledge.
- Kuper, Adam (1973): *Anthropology and Anthropologists: The British School 1922–1972*. London: Alan Lane.
- Lagerborg, Rolf (1951): *Edvard Westermarck och verken från hans verkstad under hans tolv sista år 1927–1939*. Helsingfors: Holger Schildts förlag.
- Lagerborg, Rolf (1953): "The Essence of Morals: Fifty Years of Rivalry between French and English Sociology", *Transactions of the Westermarck Society vol. II*. Köpenhamn: Ejnar Munksgaard, s. 9–25.
- Lagerspetz, Olli & Suolinna, Kirsti (2014): *Edward Westermarck: Intellectual Networks, Philosophy and Social Anthropology*. Helsingfors: The Finnish Society of Sciences and Letters.
- Leach, Edmund R. (1983): "Glimpses of the Unmentionable in the History of British Social Anthropology", *Annual Review of Anthropology* 13, s. 1–23.
- Lévi-Strauss, Claude (1982 [1946]): "The Work of Edward Westermarck", *Edward Westermarck: Essays on his Life and Works*, red. Timothy Stroup. Acta Philosophica Fennica 34. Helsingfors: Akademiska bokhandeln, s. 181–194.
- Malinowski, Bronisław (1912): "The Economic Aspect of the Intichiuma Ceremonies", *Festskrift tillegnad Edvard Westermarck den 20 november 1912*, red. Ola Castrén, Yrjö Hirn, Rolf Lagerborg & Axel Wallensköld. Helsingfors: J. Simelii arvingars boktryckeri, s. 81–108.
- Malinowski, Bronisław (1913): *The Family among the Australian Aborigines*. London: The University of London Press.
- Malinowski, Bronisław (1922a): *Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea. With a Preface by Sir James George Frazer, F.B.A, F.R.S*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Malinowski, Bronisław (1922b): "Sexual Life and Marriage among Primitive Mankind" [Recension av Westermarck, *The History of Human Marriage*], *Nature* 109, s. 126–130.

- Malinowski, Bronisław (1927a): "Anthropology of the Westernmost Orient" [Recension av Westermarck, *Ritual and Belief in Morocco*], *Nature* 110, s. 867–868.
- Malinowski, Bronisław (1927b): *Sex and Repression in Savage Society*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Malinowski, Bronisław (1932): *The Sexual Life of Savages in North-Western Melanesia*. 3. upplagan. London: George Routledge & Sons, Ltd.
- Malinowski, Bronisław (1937): "Foreword", *Coming Into Being among the Australian Aborigines: A Study of the Procreative Beliefs of the Native Tribes of Australia*, red. Ashley Montagu. London: Routledge: xix–xxxv.
- Montagu, Ashley (1982): "Edward Westermarck: Recollections of an Old Student in Young Age", *Edward Westermarck: Essays on his Life and Works*, red. Timothy Stroup. Acta Philosophica Fennica 34. Helsingfors: Akademiska bokhandeln, s. 63–70.
- Morton, Christopher (2007): "Evans-Pritchard and Malinowski: The Roots of a Complex Relationship", *History of Anthropology Newsletter* 34(2), s. 10–16.
- Numelin, Ragnar (1947): *Fältforskare och kammarlärde*. Helsingfors: Söderström & Co.
- Pietikäinen, Petteri & Pipatti, Otto (2021): "Inledning", *Moral, evolution och samhälle. Edvard Westermarck och hans närmaste krets*, red. Otto Pipatti & Petteri Pietikäinen. Helsingfors & Stockholm: SLS/Appell, s. 9–37.
- Pipping, Knut (1976): "Learning to Speak 'Savage' Tongues", *Wright and Wrong. Mini-Essays in Honour of Georg Henrik von Wright*. Åbo: Publications of the Group in Logic and Methodology of Real Finland 3, s. 28–41.
- Pipping, Knut (1984): "Who Reads Westermarck Today?", *The British Journal of Sociology* 35(3), s. 315–332. <https://www.jstor.org/stable/590969>
- Rouse, Sandra (1998): "Expedition and Institution: A. C. Haddon and Anthropology at Cambridge", *Cambridge and the Torres Strait. Centenary Essays on the 1898 Anthropological Expedition*, red. Anita Herle & Sandra Rouse. Cambridge: Cambridge University Press, s. 50–76.

- Shankland, David (2014a): "Introduction. Westermarck: A Missing Link", *Westermarck*, red. David Shankland. Canon Pyon: Sean Kingston Publishing, s. 1–15.
- Shankland, David (2014b): "Westermarck, Anthropology and the Royal Anthropological Institute", *Westermarck*, red. David Shankland. Canon Pyon: Sean Kingston Publishing, s. 19–27.
- Shankland, David (2019): "Social Anthropology and its History", *Zeitschrift für Ethnologie* 144, s. 51–76.
- Shankland, David (2022): "Edward Westermarck, a Master Ethnographer, and His Monograph *Ritual and Belief in Morocco* (1926)", *Ethnographers Before Malinowski: Pioneers of Anthropological Fieldwork, 1870–1922*, red. Frederico Delgado Rosa & Han F. Vermeulen. Oxford: Berghahn Books, s. 117–149.
- Spencer, Sir Baldwin & Gillen, Francis James (1899): *Native Tribes of Central Australia*. London: Macmillan.
- Stroup, Timothy (1982): *Westermarck's Ethics*. Meddelanden från Stiftelsens för Åbo Akademi forskningsinstitut 76. Åbo: Åbo Akademi.
- Suolinna, Kirsti (2000): "Hilma Granqvist: A Scholar of the Westermarck School in Its Decline", *Acta Sociologica* 43, s. 317–323.
- Westermarck, Edward (1891): *The History of Human Marriage*. London: Macmillan.
- Westermarck, Edward (1906, 1908): *The Origin and Development of Moral Ideas I–II*. London: Macmillan.
- Westermarck, Edward (1913): [Recension av Malinowski, *The Family among the Australian Aborigines*], *Folk-Lore* 24, s. 406–408.
- Westermarck, Edward (1921): *The History of Human Marriage I–III* [reviderad upplaga]. London: Macmillan.
- Westermarck, Edward (1926a): *Ritual and Belief in Morocco*. London: Macmillan.
- Westermarck, Edward (1926b): "Introductory Note", *The Civilization of the South American Indians*, av Rafael Karsten. London: Macmillan, s. v–xii.
- Westermarck, Edvard (1927): *Minnen ur mitt liv*. Helsingfors: Söderström.
- Westermarck, Edward (1930): *Wit and Wisdom in Morocco: A collection of Native Proverbs*. London: Macmillan.

- Westermarck, Edward (1932): *Ethical Relativity*. London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., Ltd.
- Westermarck, Edward (1934): *Three Essays on Sex and Marriage*. London: Macmillan.
- Westermarck, Edward (2014 [1936]): "Methods in Social Anthropology", *Westermarck*, red. David Shankland. Canon Pyon: Sean Kingston Publishing, s. 178–207.
- Young, Michael W. (2004): *Malinowski: Odyssey of an Anthropologist, 1884–1920*. New Haven: Yale University Press.
- Young, Michael W. (2017): "Teaching at the LSE: Michaelmas 1924". <https://blogs.lse.ac.uk/lsehistory/files/2017/06> [hämtat 30.8.2022].

Arkivmaterial

- (LSE: BM), Bronislaw Malinowski Papers, LSE Library: MALINOWSKI/18/9 Biological I (Malinowski's Notes on the origins of incest and exogamy which refer to Westermarck's seminar 30th May 1928; 'Last Lecture on Social Anthropology'); MALINOWSKI/37/17 (Correspondence c1970-1972).
- (Yale: BM), Letters from Edward Westermarck to Bronislaw Malinowski, Yale University Library, MS 19, Series I, Box 8 Folder 644.
- (ÅAB: EW), Edvard Westermarcks samling, Åbo Akademi, Handskriftsavdelningen.
- (ÅAB: HW), Helena Westermarcks samling, Åbo Akademi, Handskriftsavdelningen.
- (ÅAB: KP), Knut Pippings samling, Åbo Akademi, Handskrifts-avdelningen.
- Margaret Gardiners brev till Knut Pipping 13.3.1976, Box 4, Folder 2. (Avsändarens namn kan identifieras från sammanhanget.)
- (ÅAB: RL), Rolf Lagerborgs samling, Åbo Akademi, Handskrifts-avdelningen.
- (ÅAB: RN), Ragnar Numelins samling, Åbo Akademi, Handskriftsavdelningen.